

Vallende vorst

Ander werk van Désanne van Brederode

Ave verum corpus / Gegroet waarlijk lichaam (roman, 1994)

Mensen met een hobby (roman, 2001)

Het opstaan (roman, 2004)

Modern dédain (pamflet, 2006)

Hart in hart (roman, 2007)

Door mijn schuld (roman, 2009)

Stille Zaterdag (roman, 2011)

De ziel onder de arm. Over aandachtig leven (essays, 2013)

Désanne van Brederode

Vallende vorst

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV

Uitgeverij Querido stelt alles in het werk om op milieuvriendelijke en duurzame wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Copyright © 2015 Désanne van Brederode
Voor overname kunt u zich wenden tot
Em. Querido's Uitgeverij BV, Spui 10,
1012 WZ Amsterdam.

Omslag J. Tapperwijn
Omslagbeeld Getty Images/Alessia Izzo
Foto auteur Levvien Willemse

ISBN 978 90 214 5883 0 / NUR 301
www.querido.nl

Het was een van die koude, toverachtige nachten tussen Kerstmis en de jaarwisseling, en Caspar zat in zijn werkkamer. Zijn computer was al uit. Een paar jaar geleden zou hij zich op een moment als dit hebben afgevraagd of hij gelukkig was, maar die vraag leek niet meer aan de orde; alsof je eroverheen groeide, zoals je eerder in je leven over jeugdpuistjes en natte dromen heen was gegroeid. Over onverklaarbare botpijnen en plotselinge aanvallen van vraatzucht, soms al een halfuur na de lunch of het avondeten.

(Stop daar nou toch eens mee. Blijf met je handen uit die broodtrommel, die ijskast. Het is verdorie niet meer aan te slepen. Zijn moeder had destijds niet begrepen hoezeer hij zich voor zijn onbedwingbare honger had geschaamd. Voor het gerommel in zijn ingewanden. Voor de dof kloppende, zware brood-en-fruitpap in zijn maag die, meer nog dan hart en longen, nodig leek om zijn bloed warm, dun en stromend te houden – en hemzelf rechtvereind.)

Gelukkig was Caspar niet. Ongelukkig evenmin. Misschien was hij gaandeweg vergeten welke emotie er bij het woord ‘gelukkig’ hoorde. Zijn leven was gelukt. Dat wel. Min of meer. Weinig echte zorgen, zeker niet langdurig. En nog veel minder last van dwingende wensen of verlangens.

Het stemde hem tevreden dat hij eindelijk alleen kon zijn, met een al bijna lege maag nu, nuchter, zonder zelfs maar behoefte aan een glas water, terwijl iedereen sliep.

Of in ieder geval stil in bed lag, in het donker, met daarbij dan de hoop in slaap te vallen.

De lichten in de huizen aan de overkant van de straat waren gedoofd. Zijn bureaulamp brandde; de bundel licht viel precies op het toetsenbord van zijn computer. Letters, cijfers en leestekens hadden iedere functie verloren – een klein, zwart, liggend kunstwerk, iets tussen een schilderijtje en een reliëfhoutsnijwerk in, want plat, maar ook weer niet helemaal.

Iets waar je naar kon staren zonder dat het object ooit een geheim zou prijsgeven; er leek zelfs geen logische verklaring voor de glans die op sommige toetsen wel en op andere niet was aangebracht, als een dunne laag vernis.

Alles was toeval, willekeur. Net als hijzelf. Even onbelangrijk als de hoofdletter A. Of: even belangrijk. Caspar keek naar de T, het dunne streepje van de I, het rondje dat een O moest voorstellen, en naar het getal 1 en het uitroepteken, die samen één toetsje moesten delen, en hij vroeg zich af of er op Spaanse computers en laptops een speciale toets zat voor het vraagteken-op-zijn-kop dat hij zo vaak in Spaanse teksten had gezien en waarvan hem de betekenis nooit duidelijk was geworden. Maar hij had er ook nooit iets over opgezocht, laat staan dat hij er iemand naar had gevraagd.

Dertig jaar geleden, dus in de periode waarin hij aldoor maar dwangmatig had moeten eten, terwijl hij toch triestig mager was gebleven, was hij in de nacht van eerste op tweede kerstdag begonnen met wat hij het jaar erop al durfde te beschouwen als een geheime, zij het volkomen onschuldige eenpersoonstraditie.

Het idee was simpel: eerst probeerde hij zich tot in detail zomaar een dag uit de voorbije zomervakantie voor de geest te halen. Hoe was hij wakker geworden, en waar? Wat had hij na het ontbijt ondernomen? Met wie? Wat had hij gezien, gehoord, geroeken, geproefd, aangeraakt, gefantaseerd, gedacht? Had hij gefietst? Gezwommen? Gevoetbald, getennist, in gras of op een strand gelegen, op een handdoek, een deken, een ligstoel? Had er ergens

muziek geklonken, had hij zijn walkman op gehad? Stond er ergens een radio aan, luisterde hij half-en-half mee met zijn vader, naar het verslag van een etappe van de Tour de France? Had hij een kruiswoordpuzzel gemaakt, een boek gelezen? Op de achterkant van een envelop een landschapje, een enkele plant of boom, een stripfiguurtje getekend, uit zijn hoofd, met balpen, gewoon om maar iets te doen te hebben? Om niet te veel te hoeven denken aan een bepaald meisje? Welk meisje? Meerdere meisjes? Een vrouw? Een lerares, een buurvrouw, iemand uit een winkel? Gingen ze een dag op stap? Kasteel, museum, pretpark, boottocht? Waar hadden ze 's avonds gegeten? En wat? Hoe was de avond verlopen, welke kleren had hij gedragen, hoe had de stof aangevoeld, hoe was het gesteld met zijn huid, met zijn haren? Plakten ze? Roken ze naar zeewater, zweet of chloor? Had hij voor het slapengaan nog gedoucht? Was het op een bepaald ogenblik gaan onwieren, was hij tot zijn spijt toch even angstig geweest, had hij de slaap niet kunnen vatten door geluiden uit de buurtuinen, het blaffen van een hond, het zoemen van een mug, dicht bij zijn gezicht?

Het was de veertienjarige Caspar er niet om te doen geweest zich de stemming, de essentie van een hele zomervakantie voor de geest te halen. Evenmin om het terugvinden van een speciale dag die hij wilde blijven onthouden. Het had hem simpelweg een geruststellende gedachte geleken dat hij midden in de winter, rond Kerstmis, een voorbije dag in juli, begin augustus, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat kon herbeleven, van uur tot uur, zonder daarbij aantekeningen of foto's nodig te hebben.

Hij bouwde de verdwenen dag zelfstandig weer op, en vooral: vrijwillig. Er moest enige denkinspanning bij komen kijken, en het resultaat diende verwant te zijn aan een film, een documentaire, eerder dan aan een impressionistisch schilderij. Levensecht. Geloofwaardig. Niet uitsluitend mooi of aangenaam. Dus zeker geen idylle, geen idealisering achteraf.

Na deze kleine nachtmeditatie had hij zijn verbeelding de opdracht gegeven om in één moeite door vooruit te blikken, in de richting van een zomerdag in het jaar dat op het punt van aanbreeken stond. Kon hij met dezelfde precisie, dezelfde feitelijkheid, een dag die nog zou kunnen komen... *verzinnen*? Zonder zich geremd te voelen door het ontbreken van kennis over de vakantieplannen van zijn ouders – en zonder zelfcensuur toe te passen daar waar zijn fantasie ruimschoots de grenzen van al het mogelijke en waarschijnlijke overschreed?

Kon hij zich zichzelf voorstellen, liftend door de woestijnachtige binnenlanden van Spanje (het rauwe, zongelakerde koninkrijk van de omgevallen vraagtekens) en daarna woest verliefd kusend, met een donkerharige danseres, gekleed in zo'n wijde flamencojurk met zwarte en bloedrode streken die hij kende van de verpakking van de scherp ruikende Maja-zeepjes in het badkamerkastje bij zijn oma? Kon hij zich ook de meest absurde situaties inbeelden met dezelfde ernst waarmee hij nog geen kwartier ervoor zijn geheugen aan het werk had gezet?

Kon je jezelf toekomstigen herinneren die nooit zouden bestaan, niet over een halfjaar, niet over anderhalf jaar, en dan ook nog eens uitgevoerd in dezelfde extreem fijnkorrelige helderheid waarin de beelden van een halfjaar geleden zojuist hadden kunnen verschijnen? Kon hij in gedachten een jongen worden die uiterlijk weliswaar in alles op hem leek, maar die er heel andere vrienden op na hield dan hijzelf, met wie hij avonturen beleefde waarvan hij 'in het echt' alleen maar zou gruwen? Hoe was het om rond een slordig kampvuur te zitten met plat pratende leeftijdgenoten in leren jacks, de opgevoerde, nu moegeraasde brommers als wachters in de rug, bierdrinkend, rokend, om later om beurten te lurken aan een (door hem?) gestolen fles rum, een trechtervormige reuzen-joint, en dan over seks te praten op een manier die... Op een ma-

nier die het steelse loeren naar de blootbladen in de rekken bij de sigarenkiosk tot een zielig therapeutisch spelletje voor smetvrezende, levensbange kleuters maakte? Kon hij dan ten minste in zijn verbeelding begrijpen wat hij een geslaagde vakantiedag zou hebben kunnen vinden, of nog zou kunnen gaan vinden, gesteld dat hij innerlijk anders zou zijn afgesteld?

Was het denkbaar dat hij de komende zomer op uitnodiging van iemand die hij nu nog niet kende, iemand die hij voor het gemak maar even zelf van een gezicht en een naam voorzag (Abel, of Joshua, en anders, heel degelijk: Gert) een festival voor evangelisch geïnspireerde jongeren zou bezoeken, en mee zou juichen en zingen en bidden, de armen wuivend in de lucht, de tranen van ontroering als openbarstende zeepbellen in zijn keel?

Ja. Het was denkbaar. Ook dat was denkbaar. Alles leek zelfs eenvoudiger denkbaar, voorstelbaar, invoelbaar dan op alle andere dagen en nachten van het jaar. Alsof er in de nachten net na Kerstmis een wonderlijk opwekkend, tintelend fluïdum in de lucht hing dat de verbeelding niet slechts leniger maakte, oprechte, meer verstuivingskracht gaf, maar dat jouszelf ook losweekte uit de tijd.

Je bleek een meester over je eigen verleden, zweefde erboven, en je kon na een korte aanloop over voorbije herfstsdagen, weken en maanden terugspringen naar een gele, zonnige dag die in alles het tegendeel scheen van deze indigo ijsnacht. Niets was er vervaagd, of verdampt, of weggewaaid; je kon de ruisende, vette warmte met vingertoppen aanraken – en daarnaast werd je bevrijd, als de eerste de beste slaaf, uit het dodelijk saaie verhaal over je leven tot nu toe. Wat in het gedachte-experiment immers wél verdampte waren wetmatigheden als oorzaak en gevolg, en ‘Je kunt nou eenmaal niet op meerdere plekken tegelijk zijn’, en ‘Een keuze voor het ene betekent doorgaans ook een keuze tegen een heleboel andere zaken’, en ‘Het heeft geen zin om je in dingen te willen bekwamen waarvoor je toch geen aanleg hebt’, en ‘Iemand met de

talenten, de opvoeding, de scholing en de ervaringen die jij hebt meegekregen, kan natuurlijk nooit aan lagerwal raken en anders: mislukken', en meer uitdrukkingen van zulke verstikkende realiteitszin, waar je buiten de stille nachten in de kersttijd natuurlijk heus wel wat aan had.

Dat was wat hij zocht, jaarlijks, in deze midwintertijd: het gevoel niet alleen te zijn bepaald door de omstandigheden en de tijd, maar net zo goed iemand te kunnen blijven worden.

Een beter mens? Dat nog niet eens.

Het ging hem om de ervaring van wordingskracht zonder meer. Een wankel evenwicht, een beweeglijk midden, een as, een donker dieptepunt, een ijkpunt, steeds pal tussen twee hoogzomerse dagen in.

Ook nu, op zijn vierenveertigste, voltrok Caspar de oefeningen.

Hij zag zichzelf achter het aanrecht staan van hun appartementje op Sicilië, in de weer met een steelpan met daarin de eieren die hij zojuist had gekookt en die hij wilde laten schrikken onder de koude kraan. In T-shirt en onderbroek, op slippers.

Hun oudste dochter, Mirjam, stond onder de douche. De jongste, Anne, dekte de tafel. Ze zong. Caspar kende het nummer; ze draaide het vaak, ook wel in de auto, als hij haar op donderdagavond ophaalde van schermles, maar hij wist nu even niet van wie het was. Anne liet bestaande hits vaak overgaan in liedjes die ze zelf ter plekke verzong: richtingloos voortkabbelende hoge, maar toch nooit valse tonen, woorden waarmee het niet mis kon gaan.

I love you so, I miss you so much, please stay with me, please be my only one forever and do'nt lie to me, I'll trust every word you say to me. Come on and kiss me, my sweet love.

Haar zus had ditmaal niet kunnen opmerken dat het irritant was, dat gejeengel, en dat de tekst, djiëzus, weer eens he-le-maal nergens op sloeg.

Caspar had koffiegezet. De broodjes neergelegd in een mandje dat was gevlochten uit hetzelfde geverfde riet als de oerlelijke placemats. Een papieren servet eronder.

Ze waren alle vier vies van het servies, het bestek en het keukengerei dat ze steevast aantreffen op vreemde plekken in vreemde kastjes in de vreemde vakantiehuisjes die ze tot nu toe hadden gehuurd. ‘Welke idioot legt het slabestek in godsnaam achter de wijnglazen?! En dan zitten er aan die vorkachtige lepel ook nog eens een paar ingedroogde groene fliebertjes... Getverdemme!’

Waar was hij gebleven?

Laura, zijn vrouw, zat in een mouwloze jurk van dunne jeansstof op het balkon, in de Capitoool-reisgids te bladeren, nippend van een glas bronwater waarboven ze een halve citroen had uitgeknepen.

Tot zover de details. Daarbij: de laffe geur van dunne gipswandjes. Van bijzettafeltjes, een televisiemeubel en keukenlades gemaakt van even dun IKEA-triplex. Van zonnebrandmelk en smakeloze supermarktk kaas, van klamme badhanddoeken en toiletverfrisser.

Toch: de sensatie hier meer thuis te zijn dan thuis, alsof ze zichzelf en elkaar nog maar pas hadden ontdekt, vier mensen die even goed bij elkaar als bij de omgeving pasten.

Aan de ontbijttafel hadden ze plannen gemaakt voor een tripje naar Taormina, en aan diezelfde ontbijttafel waren deze plannen weer gesneuveld. Ze zaten hier toch prima? Waarom moest er per se iets worden ondernomen?

En zo was er met die heerlijke dag helemaal niets bijzonders gedaan. Ze hadden uren vermorst. Of toch niet, want Caspar kon ze zich voor de geest halen.

De bikini's van zijn dochters. Hun haarspeldjes. De glanzend bruine knieën van Laura, en hoe hij naar haar had verlangd. Maar ze hadden niet durven vrijen met die dunne wandjes – de kinde-

ren bleven meestal nog lang wakker. Was het niet van de hitte, dan wel van het geloei van een antieke airco.

De bolle, zilverblauwe, blinde vissen op hun bed van ijsgruis die de ober ze 's avonds had getoond.

De geur van smeulende houtskool, de lichte, toch niet koele bries.

Het krijsen van een paar meeuwen boven het haventje, boven de markthal. De hommel die hij had bestudeerd, uit verveling, of van puur geluk, toen wel, en hoe het zwartfluwelen beestje in de weer was bij de bougainville die opklom tegen het muurtje dat hun terrastafeltje scheidde van de drukke boulevard.

De rinse, bijna zilte witte wijn. Laura's hand op de zijne. Ze had niet gevraagd waar hij aan dacht, maar ze had het wel willen weten. Die blik. Vorsend. En ze had het ook zo wel geweten.

'Kijk, de sterren.' Ze hadden op hetzelfde moment naar boven gekeken, hoofd in de nek, om de allerdonkerste, allerhoogste plek van de hemelkoepel in het vizier te krijgen, en ze vergaten de jengelmuziek van een paar straatmuzikanten die een paar terrasjes verderop 'Volare' en 'Santa Lucia' en 'O sole mio' ten gehore brachten, en lachten naar elkaar en braken nog een stukje brood af, of staken een olijf in hun mond; en vervolgens hadden ze naar hun meisjes gekeken, die tussen de gangen door met hun smartphones in de weer waren, pratend, lachend, ruziënd zonder dat het meens werd. 'Karlijn at vanavond ook een salade caprese als voorge-recht. Hierzo, op Facebook! Ha! Die van mij was echt véél lekkerder!'

Caspar wilde dat het hem weer raakte. Zoals het hem nog maar een halfjaar eerder geraakt had. Waarschijnlijk wilde hij te veel. Hij begon het nu echt koud te krijgen. Dus gauw door naar het toekomstbeeld – hij wilde niet dat Laura, of Mirjam, of Anne naar de wc zou gaan en zou merken dat hij nog op was. *Is er iets? Nee, er is niets.*

Zo onvoorstelbaar was het nooit eerder geweest. Alsof ook daarin gradaties bestonden.

Caspar zag zichzelf staan, hurken, knielen, liggen en weer opstaan in een eindeloze zandbak. Glooiend, een enkele rots, bestoven met hetzelfde huidkleurige zand. Kleding die onmogelijk van hemzelf kon zijn. Een wijde witte jurk. Katoen, maar ruw als jute. Voeten en kuiten omwikkeld met ooit kleurrijke, nu verbleekte lappen, bijeengehouden door smalle leren riempjes. Een ouderwetse PLO-sjaal om zijn hoofd gedraaid. Geen Spanje.

Het decor van de film *Lawrence of Arabia* zonder Lawrence – zonder spanning, strijd, een botsing van beschavingen, zonder paarden en kamelen, zonder romantisch exotisme, oriëntalisme.

Hijzelf: alleen maar een verdwaalde man, stoffig, zonder bagage, telefoon, brood, dadels, zelfs zonder zakflacon.

Caspar wist niet of hij het een of andere reisgezelschap onderweg was kwijtgeraakt, maar mocht dat het geval zijn, was dit dan omdat hij te langzaam had gelopen en steeds verder achterop was geraakt, of omdat hij zo nodig de verkenner, de gids had willen uithangen, die sneller en moediger dan de rest een weg had gezocht, zich zogenaamd oriënterend aan de stand van sterren die hij uren eerder had bestudeerd? Grootspraak, eigenwijze bluf. Hij beheerste die kunst niet eens.

Verlaten door anderen of niet, hij was hier hoe dan ook eenzaam, een zandman in een zee van zand, tussen beige golven die dreigend stilstonden op hun post en die hem nooit zouden optillen of naar beneden zouden zuigen, om hem elders, op een vreemde kust, te laten aanspoelen, happend naar lucht. Niets bewoog er. Niets. Geen slang, geen schorpioen, geen havik en geen muis.

Boven de bodem trilde de lucht in een grillig patroon van rookpluimpjes die op waterstroompjes leken, op de regendruppelspoeren tegen een beslagen ruit, om vanzelf weer in rook op te gaan, geurloze rook – een nerveus bevend raster, een hek geweven uit

tastbare hitte, dat alle wind op afstand hield. Zijn hartslag hoorde Caspar niet. Zijn ademhaling niet.

Hij hoorde zijn zweet in korte schokjes door zijn huid naar buiten breken, knisperend, krokant, dunne scherven, gruis, vocht in de vorm van splinters, vijlsel, te zout om op te likken.

Een gewaarschuwd man telt voor twee. De Caspar in de woestijn sprak de zin voor zich uit, schijnbaar zonder dat de betekenis ervan hem iets kon schelen, en de Caspar die in zijn werkkamer zijn kersttijdmeditatie voltrok, begreep dat de verlatene in het zand nog geen paar uur ervoor inderdaad voor twee had geteld, maar dat hij dit tweede ik tenslotte zelf had omgebracht. Na een ruzie? Een handgemeen, een worsteling?

Had zijn evenbeeld het niet kunnen verdragen een gewaarschuwd man te zijn, en dus à deux te moeten voorttrekken door dit zo strak met stilte volgepompte landschap?

De Caspar in de woestijn had te veel pijn om angst te kunnen voelen. Niet te omschrijven pijn, een lange aanhoudende kramp, door zijn hele lichaam – waardoor hij enkel nog maar een lichaam was, een krappe kruik gevuld met hetzelfde hete zand, dezelfde stroeve, scherpe stenen. Ribben die bij iedere ongelukkige, wankelende stap van plek verschoven, organen die raspten aan de binnenkant van zijn borst en buik, aders en zenuwen die knapten als verdroogde wollen draden en in dezelfde zucht verpulverden. En toch ging hij maar niet dood. Dat was het ergste. En toch ging hij maar niet dood, terwijl hij hier niets anders kon doen dan wachten tot het klaar was. Op was. Over. Uit.

De Caspar in de woestijn had het koud. Nog kouder dan zijn beschouwer.

De loden kou en de loden pijn waren uitwisselbaar, waren één en ongedeeld, ondeelbaar: de sensatie die een pasgeborene kent die niet wordt aangeraakt en gekoesterd, die niet wordt aangekleed, omhuld en toegedekt, die ergens zomaar wordt achtergelaten en

zijn eigen verbijstering niet kan duiden, zijn eigen verlatenheid niet kan doorgronden, die het hele abrupte allenige aardeleven doorvoelt en niet begrijpt. Een zieltje en een geest die, nog voordat ze zich hebben kunnen ontvouwen, worden samengeperst in een klont, een prop meteen al moegekrijste materie die niet eens een vaag heimwee naar het lauwe vruchtwater gewaarwordt, zoals de brokstukken van een meteor die na hun val niets meer herinneren van hun glanzende zweeftocht door een kosmos zonder zwaartekracht. Caspar: de ongevonden vondeling.

En nadat deze Caspar opnieuw door de knieën was gegaan en toen zijn handen klauwde in het zand, een door weeën overgenomen gestalte, rillend, keek hij over zijn schouder en zag tot zijn stomme verbazing dat hij zich zijn eigen ellende zelf had aangepaat: daar, op nog geen tien, twaalf meter bij hem vandaan, bevond zich een kleine stad, een tuin, een parkje, ritselend van zomers plezier, blauwe vogels tussen puntige palmladeren en struiken met gele bloemen, het opvliegen, de bloedrode snavels waartussen nog nadruipende, spartelende visjes – ja, er moest ook een vijver zijn, een beek, een meertje, de geur van algen en fruit en jasmijn en smeulend houtvuur, wierookhars.

Een meisjestem die zong. Alsof iemand hem had gemist.

Dit was niet zomaar een oase, wist hij.

Dit was de oase waarmee hij eerder, jaren eerder, de liefde had vergeleken, of beter: hun liefde. In de begintijd zijn zulke clichés geoorloofd. Later dooft die neiging tot vergelijkingen maken; nog weer later zakt een woord als ‘oase’ diep in het bewustzijn weg, of het leven zelf wist het uit, een wittige schemervlek op een donker schoolbord. Letters, met de wijsvingerpunt in het zand geschreven, met een voetzool weggeveegd en weggevaagd – een beeld van een gebruinde wreef en opkrullende teennagels, wijnrood gelakt. *Vergeet het. En vergeef me maar.*

Misschien deed het er niet toe hoe hij de oase moest opvatten,

of er iets symbolisch mee werd uitgedrukt. In ieder geval zag Caspar zichzelf erheen lopen; het gestrompel werd een vaste tred. In het zand lag een koperen schaal waarmee hij straks water uit een bron zou scheppen – de gedachte alleen al verdreef zijn dorst – en rond zijn schouders dansten bijen en onder zijn voeten voelde hij het gras tevoorschijn springen, en zijn eigen voetzolen zagen, dwars door de eeltlagen heen, hoe groen de grond werd waar hij liep. Voor het eerst durfde hij omhoog te kijken, de zon te zien. Te groeten.

Nog veertig stappen, nog drieëndertig, nog dertig, nog achtentwintig, nog eenentwintig, nog veertien, nog zeven, nog zeven. Nog zeven. Zeven... Aldoor bleef hij zeven stappen verwijderd van die feestelijke plek; hij kon de stenen in de stadspoort tellen, de doorzichtige gouden tegels van het slingerende pad naar het rozenprieeltje zien, de geur van gebakken vissen ruiken. Misschien lag er achter de stad een strand, een zee, een haven... Het was allemaal zo duidelijk zichtbaar, klaar omlijdnd: de wilde druivenranken, opklimmend tegen een slordig laddertje, en iedere plofvolle druif zwaar beladen met schaduw... Nog zeven stappen en nog zeven.

En eindelijk doorzag hij de grap.

Nooit had Caspar de verhalen over fata morgana's geloofd. Als kind al niet. Zelfs iemand die hallucineert kan een hallucinatie toch nog wel van de werkelijkheid onderscheiden? Natuurlijk, ook in je nachtelijke dromen kan alles zich levensecht voordoen, maar iemand die droomt dat hij na jaren weer eens een sigaret opsteekt, gaat toch niet al dromend zijn bed uit om zijn oude asbak te zoeken?

Een enkele slaapwandelaar daargelaten, blijven de meeste dromers liggen waar ze liggen, en wanneer ze midden in een droom worden gestoord, beseffen ze meteen dat de peuk, de koperen schaal of enig ander object in hun handen alleen maar een voor-

stelling was. Dan moest iemand die met open ogen richting een fata morgana ging op zeker moment toch ook opmerken dat zijn eigen geest hem beduvelde?

Had hij gedacht. Pas nu begreep hij dat fata morgana's echt bestonden, hoe paradoxaal die vaststelling ook was. Het onechte, de illusie, de schijnvertoning – het was precies zo'n grootheid als de realiteit, met dezelfde aantrekkingskracht en dezelfde grondstoffelijkheid: Caspar had zichzelf oprecht zien geloven in de oase waar hij met nieuwe kracht op toe was gestapt; hij had het enthousiasme van zijn over de nog komende maanden vooruitgezonden alter ego vurig meebeleefd en niets had droomachtig geleken, of virtueel.

Met één verschil: voor de Caspar in de woestijn bleek de desillusie dodelijk, terwijl hijzelf nog steeds rechtvereind zat in zijn stoel.

Er moet een geschenk zijn geweest, dacht hij. Ja. De Caspar in de woestijn was het zelf vergeten, maar hij had een geschenk bij zich gedragen. In ieder geval aan het begin van zijn tocht. Hij was niet zomaar die woestijn in gegaan, er was een reden geweest. En er was haast bij geboden. Zoiets moest het toch zijn. Overdreven gretig had hij iemand iets willen geven; al zou hij nu nooit meer weten wie, en wat zijn gave behelsde. Of was het hulp die hij iemand had willen bieden? Zorg? Troost?

Hij had zichzelf ergens toe verplicht, zoveel leek zeker, en hij had er daarom niet eens mee gerekend dat hij onderweg zou kunnen stranden: mensen die op pad gaan met een missie, dus niet omwille van het avontuur, die konden niet verdwalen.

Dat hadden alle drie de Caspars tegelijkertijd gedacht.

De twee gewaarschuwden in de woestijn, de ene die daarvan was overgebleven, en hijzelf.

Caspar knipte zijn bureaulamp uit en liep op de tast naar de keuken, waar hij boven de gootsteen een snee kerstbrood at. De

poedersuiker viel tussen zijn vingers door op de bodem van de bak, hij snoof, kuchte en gromde, en liet de amandelspijs knisperen tussen zijn tanden. Een aanval van eetlust die hij in geen jaren meer had gekend, of het moest zijn na een lange fietstocht.

Even hoopte hij dat Laura hem hier zou aantreffen, betrappen, ‘Wat doe jij nou?’, en dan zelf ook een sneetje zou nemen. Gewoon, voor de lol. Omdat ze zoiets nooit meer deden: midden in de nacht wat eten. Tenminste niet samen. Wat Laura midden in de nacht deed, wist hij niet.

Er was zoveel wat je niet wist.

‘Wat deed u eigenlijk om halfvier ’s nachts op straat?’

‘Ik maakte een wandeling. In de hoop dat ik langs een winkel, een café, een hotel zou komen waar ik op dat tijdstip nog een pakje sigaretten zou kunnen kopen. Ik was op dat moment ruim twee jaar gestopt, ik had er niet meer naar getaald, maar ik had er op eens behoefte aan. Of misschien was dat wel een excuus. Om maar te blijven doorlopen. Thuis zijn wilde ik niet. Ja. Ik liep om maar niet terug te hoeven.’

‘Er waren problemen? Thuis?’

‘Mijn toenmalige vriendin en ik..’

‘Ja?’

‘Gewoon. Of eigenlijk: niet gewoon. We hadden ruzie gehad. Niet eens een knallende – het viel eigenlijk best mee. Maar voor haar was het genoeg. Schluss. Afgelopen. Uit. Dus pakte ze haar spullen. En ging weg. Ik wist het meteen: voorgoed. Ze is inderdaad ook nooit meer terug geweest. Niet eens om haar lievelings-trui op te halen. Ik was bang dat als ik... dat als ik thuis zou blijven, dat ik dan gek in m’n kop zou worden. Echt, ik moest eruit. Die sigaretten waren een alibi. Een pakje heb ik die nacht niet gekocht.’

‘Nee. U hebt iemands leven gered.’

‘Wat zegt u dat plechtig.’

‘Het is toch zo? Ja toch? En ik kan er niets aan doen, maar ik vind dat heel bijzonder.’

Melchior zucht. Altijd diezelfde reactie. Prima, maar deze dame heeft ervoor doorgeleerd. Mevrouw de therapeute weet maar

al te goed dat hij er zelf niet bepaald trots op is, of gelukkig mee is, en erger nog: dat hij door die verdomde gebeurtenis nu al ruim twee jaar (precies de tijd die hij net in heel ander verband had genoemd) niet met zijn leven verder kan. Waarom zit hij hier anders?

‘Kunnen we nog één keer teruggaan naar die nacht?’

‘We?’

‘Nee, dat kunnen we niet.’

‘Waarom niet?’

‘Ik ben hier vanwege de man die ik heb gered. Uw woorden. Dat heb ik toch ook al aangegeven op het intakeformulier?’

‘Maar ik vind die nacht belangrijk. Een nacht, eind december tweeduizend...’

‘Tweeduizendtwaalf.’

‘Precies. Kort na Kerstmis en voor de jaarwisseling.’

‘De nacht van 28 op 29 december. De achtentwintigste ben ik jarig, dat was dus net gevierd. Met alleen maar die vriendin. Die overigens Saskia heet. Voor de volledigheid. En het was geen leuke verjaardag. Ze had ongelofelijk haar best gedaan: ontbijt op bed, naar het museum, een restaurant... Maar ik kon maar niet in de goede stemming komen. Al heb ik net zo goed mijn best gedaan. Hoe meer ik mijn best deed, hoe meer ik tegenviel. Haar tegenviel, mezelf tegenviel. Het lag niet aan haar. Ik schaamde me. Geen opdrachten, al een tijdje niet... En een vage somberheid over de dood van mijn vorige vriendin. Met wie ik zeven jaar heb samengewoond. Toen werd ze ziek, kanker, en het ging allemaal te snel om te begrijpen. De ene dag zat ik nog met haar in het Antonie van Leeuwenhoek, de volgende dag zat ik al met sukkelige uitvaartondernemers om de tafel. Is niet waar, maar het leek er wel op. En al drie weken na de uitvaart leerde ik Saskia kennen; ook dat ging allemaal heel snel. Ik was bereid te geloven dat het zo was voorbestemd, Saskia had zelf net haar vader begraven... We waren op het euforische af verliefd en later kwam de terugslag. Je geliefde verlie-

zen is toch iets anders dan je oude, seniele vader rustig laten inslapen, als u begrijpt wat ik bedoel. Zonder dat we het wilden kwamen Saskia en ik in een soort wedstrijd terecht: wie lijdt het meest, het diepst? Nee. Wie verhult en onderdrukt het best het verdriet? Een wedstrijd die ik natuurlijk glansrijk zou winnen. Dacht ik.'

De therapeute oogt tevreden met deze monoloog. Ze hoeft nu alleen nog maar zelf aan te vullen dat hij dat dus verkeerd dacht, en vervolgens hoeft hij alleen maar bevestigend te antwoorden, en dan begrijpt ze wel zo ongeveer dat het niet werkte tussen hemzelf en Saskia, en ook dat dit hem heel erg spijt. Nog steeds.

Als hij zou kunnen janken zou hij het nu onmiddellijk doen, Melchior.

Alles is zo voorspelbaar. Alles. Straks zal hij de vraag krijgen hoe zijn overleden vriendin heette en hij zal braaf haar naam noemen (Lisette!), en de therapeute zal willen weten of hij nog vaak aan haar denkt. En dacht, ten tijde van zijn relatie (rotwoord!) met Saskia, en of dat misschien niet de werkelijke wedstrijd is geweest... En hij zal (Pavlov!) zeggen dat dit zeker een rol gespeeld kan hebben. Misschien was het ook nog wel een troostwedstrijd: wie vangt wie het best op – MAAR DAARVOOR ZIT HIJ HIER NIET!!!

Saskia had met hem willen vrijen. Ze had niet het initiatief genomen, maar tijdens het kijken naar een film die ze allebei al kenden had ze hem wel drie keer gevraagd of hij haar benen, die op zijn schoot lagen, mooi vond. Niet te dik? *Nee, niet te dik.* Mijn kuiten? *Je kuiten zijn prachtig.*

'Waarom zeg je zulke dingen dan nooit uit jezelf? Je doet net alsof je mijn benen heel gewoon vindt. Niks opwindends aan. Schattig, die knietjes, zo in hun pluizige kindermaillotje. Je aait ze. Gedachteloos. Gezellig. Zoals een oom de beentjes van zijn nichtje aait als ze bij hem op schoot zit. Ik durf het bijna niet te vragen,

maar vond je de lange benen van Lisette spannender? Er moet toch een reden zijn dat je haar laarzen hebt bewaard – dezelfde laarzen waarover je nog eens een, eh... heel erotisch gedichtje voor haar hebt geschreven? Voor mij heb je zoiets nog nooit gedaan.’

‘Jij had dat gedicht niet hoeven lezen. Je wilde het zelf. Om het beter te begrijpen, wat het is geweest. Als ik had geweten dat jij alleen maar in vergelijkingen zou kunnen denken...’

Ze had ‘Laat maar’ gezegd, nog voordat hij iets had kunnen opmerken over de laarzen en de benen van Lisette, en over de mooie, lichte, broze stem van haarzelf en hoe hij daarvan meteen onder de indruk was geweest.

Laat maar, het hoeft al niet meer. Ik stel me aan. Het is gewoon niet altijd makkelijk, een dode concurrente. Met datzelfde knisperende, sterheldere geluid dat hem misschien niet zozeer opwond, maar meer nog ontroerde. Puur, alsof het werd bedekt door een dunne laag vers gevallen sneeuw.

Daardoor werden haar heus wel mooie, korte maar slanke, gespierde benen bijzaak: Saskia’s stem trok alle aandacht. Met de benen van Lisette had dat allemaal niets van doen gehad. En toch, hij was te trots, of te onhandig, of allebei, geweest om het te zeggen.

In plaats daarvan had hij gelachen om een scène in de film. Al tijd goed om de aandacht af te leiden.

En Saskia had gevoel voor humor. Had hij gedacht.

‘Waarom lach je nou zo overdreven? Je kent het toch al? Zo grappig is het niet eens.’

‘Ik vind het nog steeds grappig. En ik weet het nu wel. Dat je altijd weer iets vindt waarin ik tekort zou schieten. Zeker na een glas te veel.’

‘God, wat gemeen. Zet hem even op pauze. Ik moet naar de wc en daarna zal ik het je uitleggen.’

‘Ik hoef jouw uitleg niet.’

‘Nee, dat vermoedde ik al. We vieren jouw verjaardag precies

zoals jij dat wilt, zonder feestje, met z'n tweeën... Maar interesse in mij? Vergeet het maar. Ik ben voor jou alleen maar aardig gezelschap. Ik lig lekker in de hand. Makkelijk. Ik pas me aan jouw wensen aan, en wat er in mij omgaat? Dat kan je niet schelen. Kost te veel tijd en moeite. Zeg dan eerlijk dat je mij hier alleen maar hebt omdat je niet eenzaam wilt zijn. Omdat je het gemis, de rouw niet wilt voelen. Dat zou in ieder geval al een stap in de goede richting zijn. En dan zou ik het ook begrijpen. Dat je kunt kijken naar een film waarin een oude man op sterven ligt, zonder ook maar één keer te vragen of zoiets voor mij niet pijnlijk is...'

'Alsof jij wél met je dode vader bezig was. Volgens mij wilde jij vooral met mij, eh...'

'Ja! Dat wilde ik! Hèhè.'

'Voor iemand die wil vrijen geef je anders niet echt aanleiding, of vergis ik me nou? De beste manier om mij op te winden is te beginnen over de laarzen van Lisette. Dat zoiets kwetsend kan zijn voor mij... Dat is je kennelijk weer eens even ontgaan.'

Er was nog meer gezegd, geroepen. Melchior was ervan overtuigd geweest dat hij zou winnen. Zo was het steeds gegaan. Saskia zou sorry zeggen, en dan zou hij zeggen dat hij van bepaalde harde woorden ook meteen al spijt had gehad, maar ja, soms moest hij nu eenmaal ingrijpen bij het aanhoren van zoveel onredelijkheid, zo leuk was het niet om altijd, *ALTIJD* te moeten horen dat hij weer in gebreke was gebleven, en altijd pas achteraf; je zou het misschien niet zo gauw van hem zeggen, maar ook hem kon je onzeker maken... En dan zou Saskia haar armen om hem heen slaan en zijn hoofd tussen haar handen heen en weer wiegen, en dan zouden ze te moe zijn om nog te vrijen, maar ze zouden elkaar wel kussen; hij zou haar fonkelende stem van haar lippen happen, zuigen, bijten, smoren in kussen, en dan zouden ze op hetzelfde moment lachen, tevreden. Niets was zo akelig bedoeld als het had geleken, het was – doodnormaal in hun geval – vooral de angst voor

verlies geweest, voor erosie, afvlakking... die er zo'n stomme woordenwisseling van had gemaakt.

Natuurlijk was Saskia niet jaloers op de dode geliefde. Natuurlijk had Melchior over haar vader willen beginnen.

De misrekening. Saskia, nog helemaal niet aangeschoten, maar even helder als haar geluid, was zwijgend naar de slaapkamer gelopen en had al haar spullen in twee grote plastic tassen gepropt. 'En dan nu de meest spectaculaire verjaardagsverrassing. Ik ga bij je weg en ik kom niet meer bij je terug. Dat je het even weet. Je kunt wel blijven beweren dat je verliefd op me bent, maar ik merk er nu al niks meer van. Ja, 's morgens, als je je net hebt voorgenoemen om de gelukkige minnaar uit te hangen... Maar halverwege de dag zak je in. Val je uit je rol. Het gaat jou niet om mij: je wilt vooral aan jezelf, aan de buitenwereld, aan de... haha, *geïnternaliseerde* buitenwereld laten merken dat de dood jou er niet onder heeft gekregen... En dan speel je het toneelstukje nog even lekker mee, en je reageert perfect, zoals je denkt dat ik hoop dat je zult reageren... Het is onecht, Melchior. Geniet van de kerstboom die we samen hebben gekocht en versierd, ik zal hem missen. Maar wat ben ik blij dat ik toch mijn eigen etage heb aangehouden. Voordat het weer bonje wordt: het zal zeker allemaal mijn eigen fout zijn, ik ben jaloers en onzeker, en ja, zelf ook in de rouw, ook al gaat het bij mij gewoon maar om een oude vader... Dus trek het je vooral niet aan. En dat zul je ook niet doen. Bedankt voor alles.'

En hij had haar laten gaan. Terwijl hij naar het stilstaande beeld op televisie was blijven staren, happend naar adem, een wijnglas in zijn handen, zijn handen eromheen, als was het een mok hete thee.

Wat Saskia niet wist, niet had kunnen weten, was dat Lisette hem vaak precies hetzelfde had gezegd. Het verschil: zij had niet weg gekund. Niet terug gekund naar een eigen woning – omdat er maar één huis was geweest. Soms had ze geprobeerd op de bank te slapen, onder haar winterjas van namaakbont, maar dan was ze